

Lyssna!

**Rapport från en enkät bland personer med dövblindhet
om tekniska hjälpmedel och samarbetet med landstinget**

2015

**Nationellt kunskapscenter
för dövblindfrågor**

Innehåll

Introduktion	3
Sammanfattning.....	4
Om dem som svarat	4
Vilka tekniska hjälpmedel har du fått från landstinget?	7
Nöjdhet med tekniska hjälpmedel	7
Fyra steg i hjälpmedelprocessen	9
Vad kan landstinget göra bättre?.....	12
Vilket är det bästa råd du skulle ge personalen i ditt landsting?	14
Vad tycker du är de tre största problemen för dig med tekniska hjälpmedel?	17
Vilka är de tre viktigaste fördelarna eller möjligheterna som tekniska hjälpmedel ger dig?	19
Bilaga 1: Vilka tekniska hjälpmedel har du fått från landstinget? (Alla svar).....	22
Bilaga 2: Vilket är det bästa rådet du skulle ge personalen i ditt landsting? (Alla svar)	27
Bilaga 3: Vad tycker du är de tre största problemen för dig med tekniska hjälpmedel? (Alla svar).....	31
Bilaga 4: Vilka är de tre viktigaste fördelar eller möjligheter som tekniska hjälpmedel ger dig? (Alla svar).....	36
Bilaga 5: Andra kommentarer	41

Rapportens titel "Lyssna!" kommer från svaren på en av frågorna i enkäten.

Introduktion

Hur ser situationen runt tekniska hjälpmedel ut för personer med dövblindhet? Hur upplever de landstingens stöd och service? Det bestämde sig Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor, Nkcdb, för att undersöka i slutet av 2014.

Ett av Nkcdb:s uppdrag från Socialstyrelsen är att "identifiera och verka för utveckling av teknik och tjänster för information och kommunikation". Som en del av insatsen behöver vi få en bild av erfarenheterna och upplevelserna hos personer med egen dövblindhet. Hur ser de på tekniska hjälpmedel och kontakten med landstingen?

För att få svar på frågorna gjorde vi, i samarbete med Förbundet Sveriges Dövblinda, FSDB, en enkät som skickades ut via FSDB:s medlemsregister. Den kunde antingen besvaras via en länk till en elektronisk enkät på nätet, eller i pappersform. Vi tog också fram en video som förklarade enkäten och gick igenom den på teckenspråk.

Information om enkäten samt länkar till teckenspråksvideon och enkäten skickades ut som e-post till alla medlemmar som FSDB hade mailadressen till.

Om FSDB inte hade mailadress fick medlemmarna informationen och enkäten per post, antingen i punktskrift eller stor stil, beroende på den enskildes behov.

Totalt skickades 312 mail till aktiva medlemmar i FSDB, DBU (Dövblind Ungdom) och FSDB:s föräldraråd. 139 enkäter skickades ut per post.

Eftersom det visade sig att runt 40 e-postadresser inte fungerade uppskattar vi att runt 240 personer med dövblindhet eller föräldrar till personer med dövblindhet har tagit emot enkäten.

Vi fick in 81 svar vilket vi tycker är tillfredställande med tanke på den korta tidsfristen. I den här typen av undersökningar bland personer med dövblindhet är det huvudsakligen de med den bäst fungerande vardagen som har kapacitet och ork att svara. De 81 personerna kan därför inte sägas vara representativa för hela dövblindgruppen. Men enkäten ger en bild av situationen runt tekniska hjälpmedel för dessa 81 personer som är i alla åldrar och finns i hela Sverige.

Enkäten bestod av båda öppna och slutna frågor. För de slutna frågorna användes en femstegsskala med alternativen: "mycket nöjd", "nöjd", "varken nöjd eller missnöjd", "lite missnöjd" och "mycket missnöjd".

När svaren beräknats har alternativen getts från 5 (mycket nöjd) till 1 poäng (mycket missnöjd). Om alla svarat "Mycket nöjd" på en fråga skulle det genomsnittliga värdet alltså vara 5.

Sista alternativet "Vet inte/inte relevant har inte tagits med i poängberäkningen. Dessutom har vissa frågor inte besvarats. I sammanställningen är därför det totala antalet svar inte alltid 81. Man kan alltid fundera över orsakerna till uteblivna svar men det har vi inte gjort här.

Nkcdb:s insats handlar om IKT, informations- och kommunikationsteknik. I enkäten har vi därför varit mycket tydliga med att vi endast tänker på tekniska hjälpmedel – och inte på exempelvis ledarhund eller hörapparat.

Under tiden som jag analyserat enkäten har jag haft möjlighet att träffa representanter för flera av FSDB:s regionala föreningar samt DBU och föräldrarådet och diskutera svaren med dem.

Sammanfattning

Svaren i enkäten kom nästan uteslutande (fler än 90 procent) från personer med förvärvad dövblindhet. De pekar på fem saker:

- Trots att personer med dövblindhet i genomsnitt säger sig vara nöjda med sina tekniska hjälpmedel om man frågar generellt, visar gruppen sig vara mindre nöjd om man frågar om de fyra stegen i "hjälpmedelprocessen" – utredning av behovet, utprovning, utbildning i användning av och support av hjälpmedlet.
- Områdena utbildning och support får betydligt lägre betyg än områdena utredning och utprovning av hjälpmedel.
- Gruppen teckenspråkiga med dövblindhet är överlag mindre nöjd än gruppen hörselskadade med dövblindhet som kommunicerar med talad svenska. Det gäller speciellt inom områdena utbildning och support.
- Gruppen yngre tycks inte känna sig lika beroende av landstingens utbildning och support som de andra.
- Gruppen tycker att landstingens attityd gentemot dem kan vara bättre.

Om dem som svarat

Bostad

Svar kom från personer i 19 av Sveriges 21 landsting. Två personer hade inte uppgett i vilket län de bor. En tredjedel av alla svar var från personer i Stockholms län.

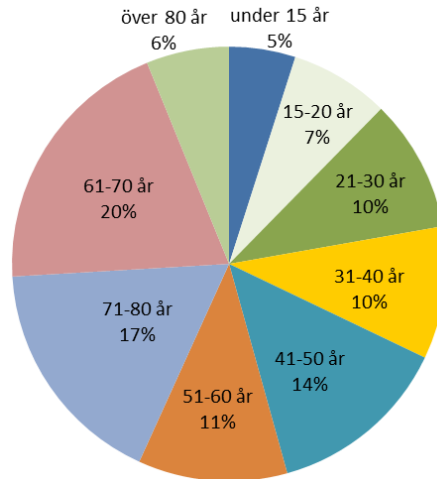
Antal personer fördelade på län:

Stockholm	27
Skåne	11
Västra Götaland	10
Norrbottn	5
Örebro	4
Kalmar	3
Dalarna	2

Gävleborg	2
Uppsala	2
Värmland	2
Västerbotten	2
Blekinge	1
Jämtland	1
Jönköping	1

Kronoberg	1
Sörmland	1
Västernorrland	1
Västmanland	1
Östergötland	1
Inte uppgett	2

Alla åldersgrupper är representerade. Den enskilda grupp som är starkast representerad är 61–70-åringarna med totalt 16 personer. Den utgör 20 procent av dem som svarade.

Figur 1: Respondenternas ålder

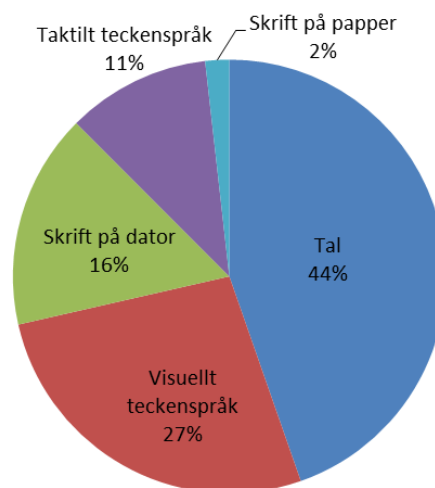
Att ta emot kommunikation

Personer med dövblindhet använder en rad olika metoder för att kommunicera. Endast fem av de 81 deltagarna använder enbart en metod att ta till sig kommunikation.

Tal används av flest. 66 procent angav tal som en av sina kommunikationsmetoder. 44 procent angav att tal är förstahandsvalet för att ta emot kommunikation.

38 procent föredrar teckenspråk – 11 procent i taktill form och 27 procent visuellt, men ett par av dessa använder också tal.

18 procent svarade att föredrar skrift, antingen på papper (2 procent) eller på dator (16 procent) som primär metod att ta emot kommunikation.

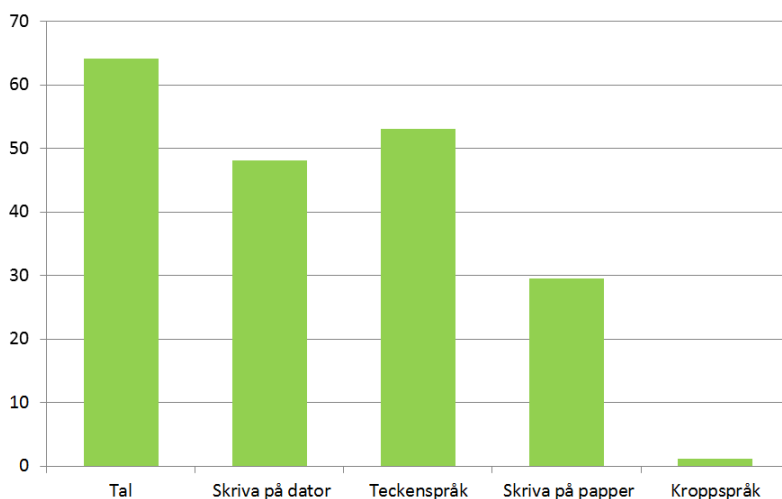

Figur 2: Primär metod för att ta emot kommunikation

Att själv säga något

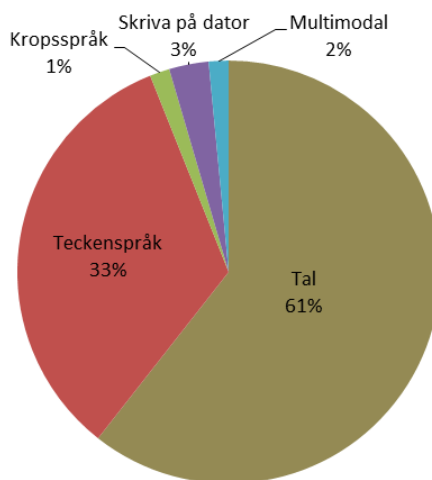
Majoriteten (64 procent) använder tal när de själva säger något, fast inte nödvändigtvis som den bästa eller enda metoden. Intressant nog anger drygt hälften teckenspråk som en av sina kommunikationsmetoder trots att bara lite över en tredjedel är barndomsdöva. Detta

visar att också en del hörselskadade har lärt sig teckenspråk – mer eller mindre – som komplement till andra metoder.

Figur 3: Antal procent som använder dessa metoder att uttrycka sig på

66 av de 81 angav den metod som fungerar bäst när de själva ska säga något. Också här är det tal som flest (61 procent) föredrar:

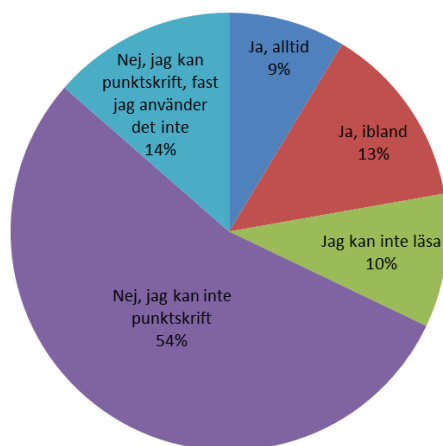
Figur 4: Primär metod att själv säga något

När man tittar på alla svar om kommunikationssätt är 53 personer (65 procent) hörselskadade och har talad svenska som förstaspråk. 28 personer (35 procent) är döva och har teckenspråk som förstaspråk.

Dessa två begrepp – hörselskadade respektive döva – används i fortsättningen för att beskriva denna skillnad.

Punktskrift

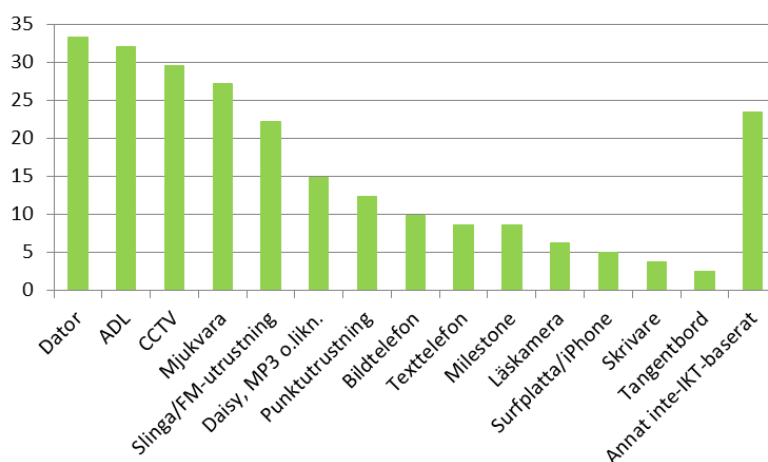
Drygt hälften kan inte punktskrift, men hela 36 procent kan det. 9 procent använder alltid punktskrift. För 10 procent är frågan irrelevant eftersom de inte kan läsa.

Figur 5: Använder du punktskrift när du läser?

Vilka tekniska hjälpmedel har du fått från landstinget?

Detta var en öppen fråga med möjlighet att ange alla de tekniska hjälpmedel man kunde komma ihåg. 34 procent angav någon typ av varseblivningssystem och 33 procent angav att de fått en dator. Endast 10 procent svarade att de fått en bildtelefon, men det måste antas att en del av datorerna används som bildtelefoner.

Figur 6: Så många procent har fått denna typ hjälpmedel från landstinget

”Annat inte-IKT-baserat” omfattar tekniska hjälpmedel som lampa, förstoringsglas (med och utan inbyggd ljuskälla) och kikare. Trots att dessa inte är IKT-hjälpmiddel har de tagits med i denna översikt eftersom så många som anger att de har dem.

Gruppen ”ADL” omfattar hjälpmedel för allmän daglig livsföring (ADL) i hemmet, som talande våg, färgindikator, termometer och liknande.

(För en komplett lista fördelad på individuella personer, se bilaga 1.)

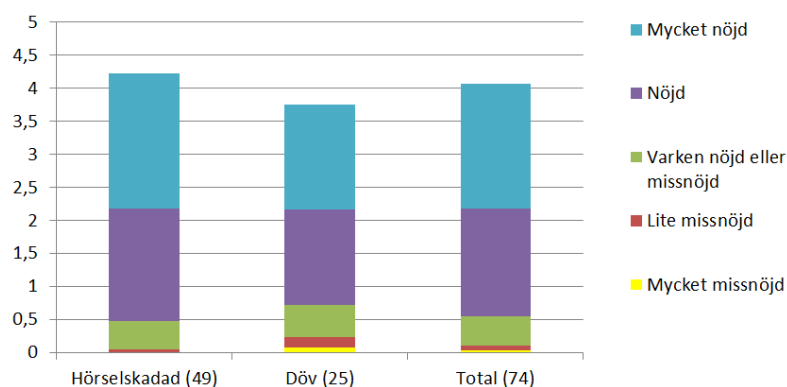
Nöjdhet med tekniska hjälpmedel

I genomsnitt är de 81 personerna nöjda med de tekniska hjälpmedel de har fått från landstingen.

74 personer besvarade frågan "Tänk på alla de tekniska hjälpmedel, som du har fått från landstinget. Hur nöjd är du med dem?" Genomsnittet för hela gruppen ligger nästen exakt på fyra, vilket motsvarar alternativet "Nöjd".

Men det är skillnad på svaren från personer med hörselskada (som alltså har talad svenska som förstaspråk) och personer med dövhet som använder teckenspråk som primär kommunikationsmetod. På denna fråga är hörselskadegruppen 12 procent mer nöjd än dövgruppen.

Som framgår av figuren nedan är färre nöjda och fler missnöjda i dövgruppen än i gruppen hörselskadade.

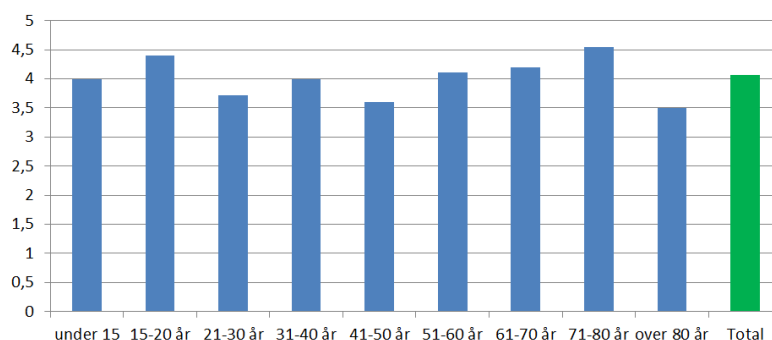

Figur 7: Samlad nöjdhet med tekniska hjälpmedel generellt, fördelad på de fem svarsalternativ

I dövgruppen är 68 procent nöjda eller mycket nöjda medan 16 procent är missnöjda – 8 procent lite, 8 procent mycket.

I gruppen hörselskadade är 84 procent nöjda eller mycket nöjda, och bara två procent är lite missnöjda. Det finns ingen som är mycket missnöjd.

Svaren fördelad på åldersgrupperna ser sålunda ut:

Figur 8: Genomsnittlig nöjdhet fördelad på åldersgrupp

Den största genomsnittliga nöjdheten finns i gruppen 71-80 år (genomsnitt 4,54), medan den lägsta finns i gruppen över 80 år (3,5). Men det är än en gång värt att notera att de enskilda grupperna består av relativt få personer. I gruppen 71-80 är det 14 personer. I gruppen över 80 endast fyra personer. Med så små grupper ska det inte mycket till för att ändra ett genomsnittligt resultat.

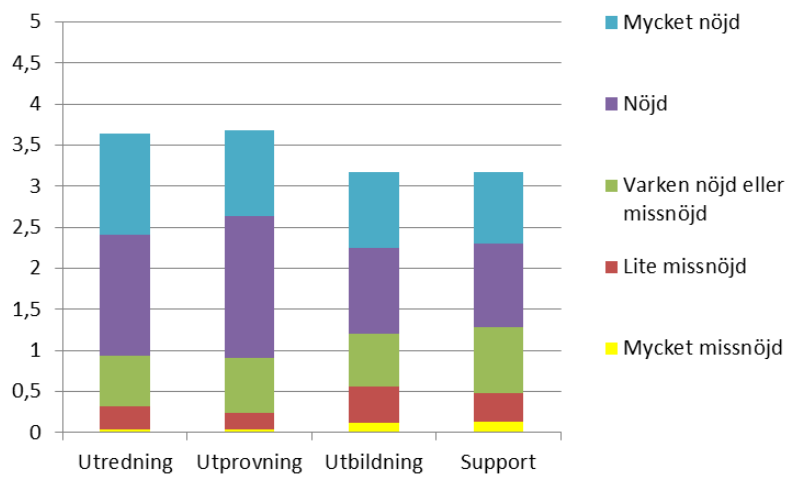
Men som vi ser på sidan 14 skiljer sig gruppen av personer under 30 år tydligt från de övriga på ett par sätt.

Fyra steg i hjälpmedelprocessen

Det finns fyra centrala steg i hjälpmedelprocessen: Utredning, utprovning, utbildning och support. Alla är viktiga för att en person ska få och ha ett hjälpmedel han/hon är nöjd med.

För att få en mera detaljerad bild frågade vi därför deltagarna om hur nöjda de var med varje enskilt steg.

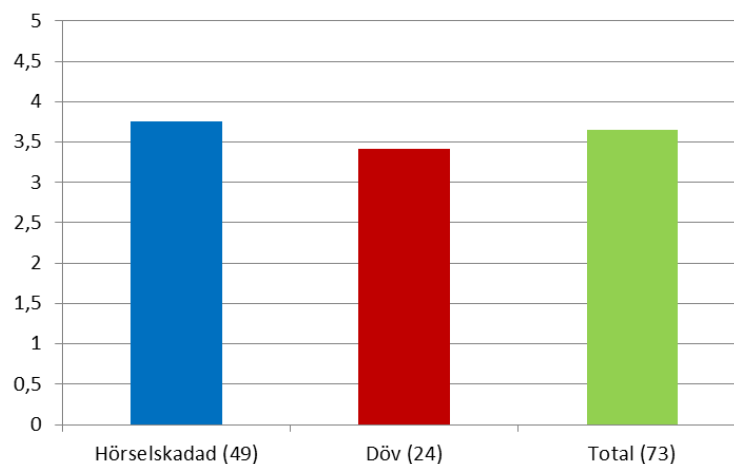
Om man jämför dessa fyra steg ser vi att utbildning och support får lägre poäng än utredning och utprovning. Och faktiskt är det inget av de fyra områden som i sig själv uppnår betyget "Nöjd" från de 81 brukarnas sida, trots att deras egen bedömning av nöjdhet med tekniska hjälpmedel fick högre poäng. (Se figur 7)

Figur 9: Samlad nöjdhet för hela gruppen med de fyra steg, fördelad på de fem svarsalternativ

Utredning

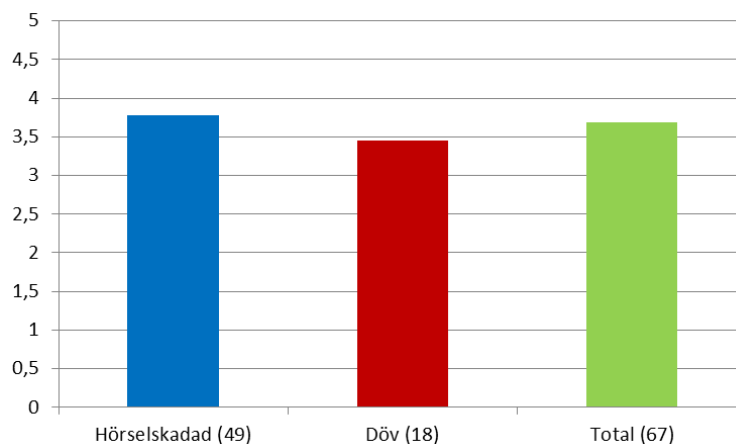
Här är det ingen av grupperna vars genomsnitt når betyget "nöjd" (värdet 4)! Hörselskadegruppens värdering är dock 10 procent högre än dövgruppens (3,76 respektive 3,42).

Figur 10: Nöjdhet med landstingets utredning fördelad på de två grupper och totalt

Utprovning

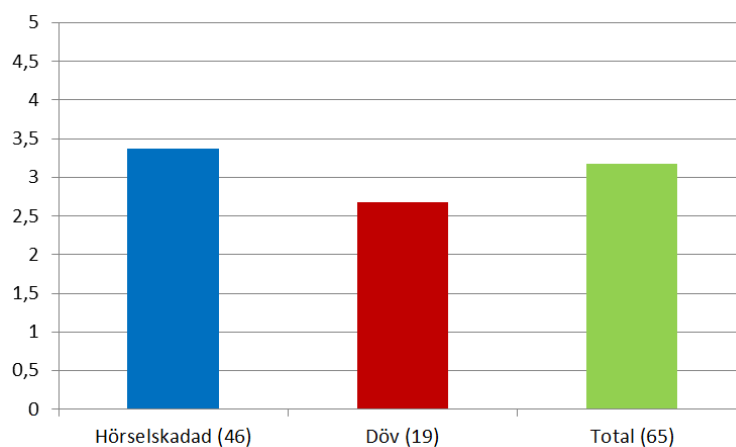
Inte heller här når den genomsnittliga värderingen upp till nivån "nöjd". Men också här är hörselskadegruppens värdering 10 procent högre än dövgruppens (3,78 respektive 3,44).

Figur 11: Nöjdhet med landstingets utprovning fördelad på de två grupper och totalt

Utbildning

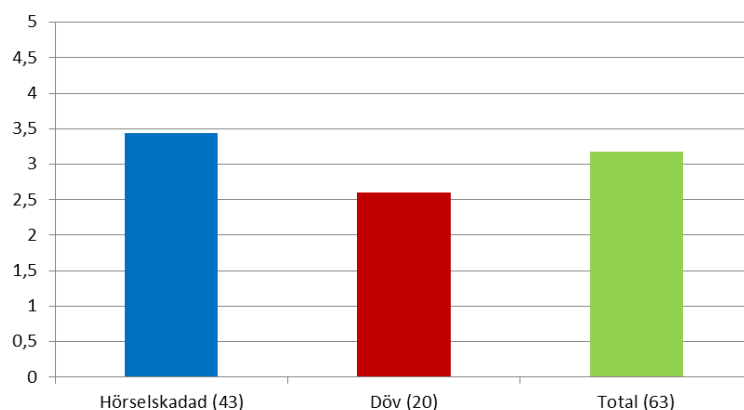
På detta område finns uppenbarligen plats för stor förbättring. Här är gruppen döva generellt faktiskt närmare missnöjd än nöjd. Också gruppen hörselskadade ger utbildning ett lägre betyg än de två första områdena även om det inte är lika lågt som dövgruppens. Skillnaden mellan de båda grupperna är ganska stor, 26 procent. Genomsnittsvärdet ligger på 3,37 respektive 2,68 på den femgradiga skalan.

Figur 12: Nöjdhet med landstingets utbildning fördelad på de två grupper och totalt

Support

Detta område är det som dövgruppen är minst nöjd (mest missnöjd) med. Det får ett samlat betyg på 3,26. Gruppen hörselskadade är inte förtjust över hur landstingens support fungerar, men är ändå hela 32 procent mer nöjd än dövgruppen (3,44 respektive 2,6).

Figur 13: Nöjdhet med landstingets support fördelad på de två grupper och totalt

Varför är det framför allt områdena utbildning och support som det är störst missnöje kring i båda grupperna? Och alltså klart mest i gruppen döva? Det kan finnas flera förklaringar. Till exempel tid, landstingets organisation (vem ansvarar och står för dessa delar) och - självklart – kommunikation.

Men – om – förmågan att kommunicera med personer med dövblindhet i landstingen skulle vara bristande, varför tycks problemet inte vara lika stort i utrednings- och utprovningsfasen?

Är det för att dessa två oftast sker i landstingens lokal där man kanske har bättre åtkomst till tolkar och liknande? Och att utbildning och support oftast äger rum hos personen själv? Eller för att utredning och utprovning är enklare och snabbare än utbildning och support? Eller för att det blir väldigt tydligt när utbildning och support inte fungerar? Det är ju i den här fasen det hela sätts på prov. Antingen lär man sig att använda hjälpmedlet (får det att fungera efter att det har strulat), eller också gör man det inte. Det direkta resultatet av utredning och utprovning är kanske inte lika tydligt.

Den andra stora skillnaden är att dövgruppen är betydligt mindre nöjd, speciellt med utredning och support. Här är det uppenbart att det måste bero på de kommunikationsproblem som kan uppstå mellan en teckenspråkig brukare och en icke-teckenspråkig personal, även i de fall då det finns tolkar med.

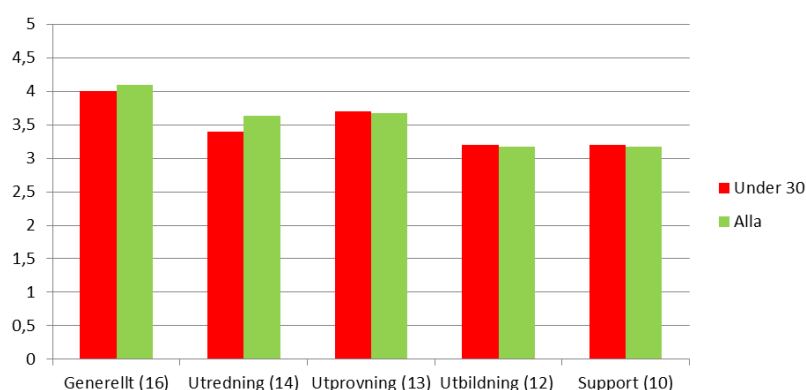
Som en (hörselskadad) person från FSDB Skåne sa: "Om jag ska utbildas i en ny dator kan jag höra vad som sägs till mig och titta på skärmen samtidigt. En person som använder teckenspråk måste flytta sin uppmärksamhet mellan skärmen/punktdisplayen och tolken för att kommunicera."

Dessutom är det ytterst få landsting som använder "fasta" tolkar i samband med utbildning i och support av tekniska hjälpmedel för personer med dövblindhet. Därmed riskerar man att gå miste om den vinst det innebär att ha tolkar med särskild erfarenhet av detta område.

Barn/ungdomar

18 personer under 30 år svarade på enkäten, antingen själva eller via föräldrar/god man.

Deras svar på hur nöjda de är stämmer på det hela taget överens med hela dövblindgruppens svar som det visas här (siffran inom parentes visar hur många av de 18 som svarade):

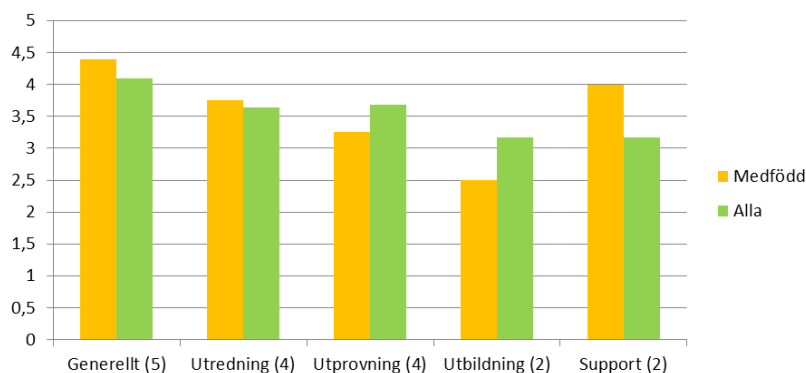

Figur 14: Hur nöjd är gruppen under 30 år i genomsnitt med sina tekniska hjälpmedel och med de fyra stegen i hjälpmedelsprocessen?

Medfödd dövblindhet

Av de 18 personerna som var under 30 år bedömdes sju ha medfödd dövblindhet. Här till kom en person i åldern 31 till 40 år som också bedömdes höra till gruppen med medfödd dövblindhet.

Som framgår av figuren nedan skilde sig inte heller svaren från de få deltagarna med medfödd dövblindhet väsentligt från helheten. Undantagen var nöjdheten med utbildning och support där denna grupp låg lägre respektive högre än genomsnittet. Men på dessa frågor var det endast två personer som hade svarat. Därför går det inte att dra några egentliga slutsatser.

Figur 15: Hur nöjd är gruppen med medfödd dövblindhet generellt med sina tekniska hjälpmedel och med de fyra stegen i hjälpmedelsprocessen?

Vad kan landstinget göra bättre?

Det fanns sex svarsalternativ på denna fråga samt en möjlighet att skriva ett eget svar. Det var möjligt att ge flera svar, om man tyckte att det fanns flera saker som landstingen kan göra bättre. De flesta svar handlar om kunskapsnivån hos landstingen, vilket stämmer överens med landstingens egna uppfattningar som framgår av artikeln "IKT-hjälpmiddel i landstingen"¹.

¹ "IKT-hjälpmiddel i landstingen", artikel, Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor 2015.

Ungefär hälften – fler i hörselskadegruppen än i dövgruppen – svarar att landstingen kunde ha bättre kunskap om hjälpmedel.

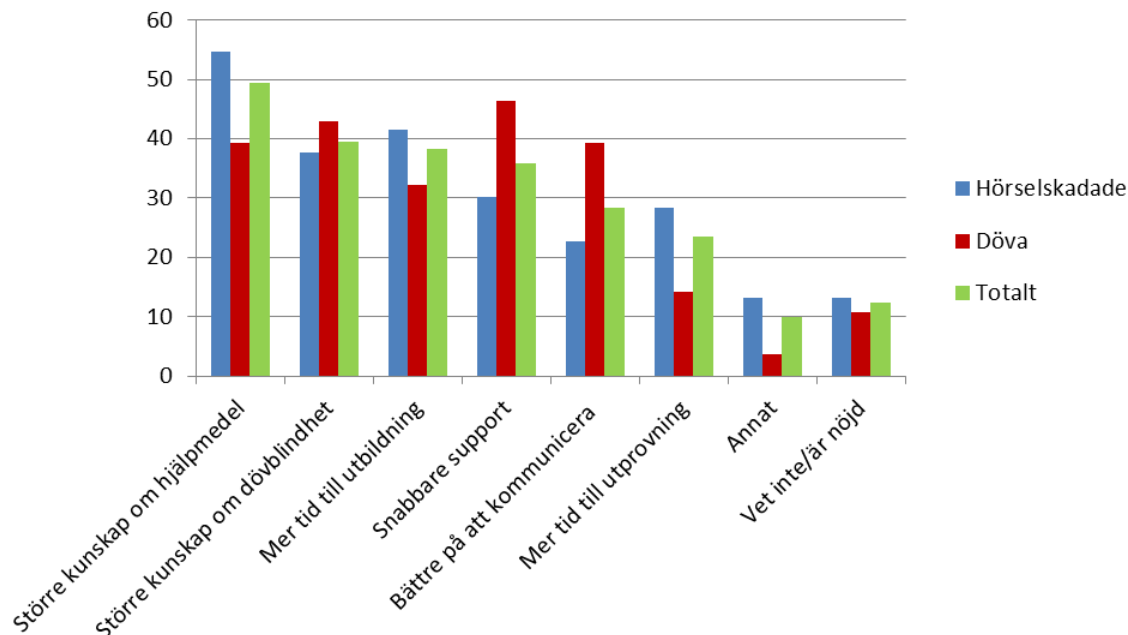
Nästan lika många, ungefär 40 procent – fler i dövgruppen än i hörselskadegruppen – svarar att landstingen kunde ha bättre kunskap om dövblindhet.

Varför är det hörselskadegruppen som i högre grad tycker att landstinget kan vara bättre på kunskap om hjälpmedel? Är denna grupp mera krävande? Eller är dövgruppen nöjd bara landstinget har bra koll på det som hjälper dem att kommunicera, alltså alternativ telefoni (bildtelefon), därför att detta uppfyller ett helt centralt behov hos dem?

Det är helt tydligt att dövgruppen tycker att landstingens kompetens att kommunicera inte är tillräcklig. Eftersom de flesta i landstingens dövblindteam inte är teckenspråkiga används oftast tolkar. I många landsting ligger tolkcentralen fysisk ganska nära hörselvården (och ibland syncentralen). Trots detta känner 40 procent av de teckenspråkiga som har besvarat enkäten, att landstingen kan bli bättre på att kommunicera.

Är tolkarna inte bra nog på att tolka till personer med dövblindhet? Eller på att tolka om IKT-frågor? På de få ställen där man försöker att använda samma tolkar varje gång bygger tolkarna upp en särskild kompetens. Detta gäller dock långt ifrån alla landsting. Finns det för lite tid avsatt för tolkning? För få tolkar? Eller finns det någon annan förklaring?

Ungefär hälften av de teckenspråkiga personerna med dövblindhet tycker att landstingens support kan bli bättre, som det också sagts tidigare i den här artikeln. Om det inte går att få support genom att ringa i en vanlig telefon eller om man inte känner sig bekväm med att förklara tekniska saker på skriven svenska blir upplevelsen av support naturligtvis sämre än för dem som har andra förutsättningar. Det kan i alla fall vara en förklaring.

Figur 16: På vilka områden tycker gruppen (angivet i procent) att landstinget kan förbättra sig?

Barn/ungdomar

Om vi isolerar svaren från barn/ungdomar och jämför med alla 81 svar ser vi att de har svaret lite annorlunda på de flesta av frågorna här.

En större del av gruppen barn/ungdomar än av hela gruppen anser att landstingen kan ha bättre kunskap om "min" dövblindhet och vara bättre på att kommunicera.

Ungefär lika många i barn/ungdomsgruppen som i den totala gruppen tycker att landstingen kan ha bättre kunskap om hjälpmedel.

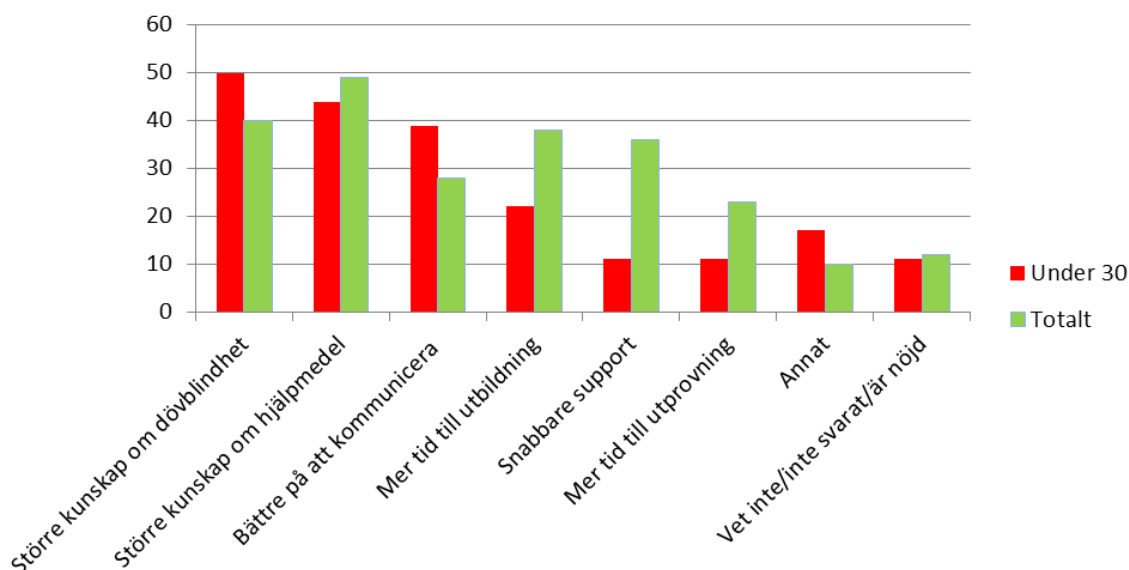
Men långt färre barn/ungdomar jämfört med hela gruppen tycker att landstingen kan bli bättre på att ge snabbare support, att ha med tid till utbildning eller till utprovning.

Intressant... Som vi såg tidigare är barn/ungdomsgruppen lika nöjd – eller missnöjd – med landstingen när det rör sig om utprovning, utbildning och support. Varför tycker de då inte likadant som de övriga – alltså att landstingen borde vara bättre på dessa områden?

Kan det vara att barn och unga överlag är mer teknikvana än de som inte är uppväxta upp med datorer, elektriska prylar och internet? Och att de yngre är snabbare i utprovnings- och utbildningsfasen? Samt att de om någonting strular – vilket det gör – inte är lika beroende av landstinget för support som andra? De har bättre förutsättningar att själva fixa problemet eller vänder sig till kompisar för hjälp? Det är i alla fall en förklaring som har kommit upp i diskussioner med DBU:s (Dövblind Ungdoms) styrelse och med medlemmar av FSDB Skåne.

Som en från DBU uttryckte det: "Om jag vet att han/hon på landstinget vet mindre om detta än jag vänder jag mig inte till dem för support."

Det kan helt enkelt vara så att trots att man inte är nöjd med landstinget på detta område, bryr man sig bara inte.

Figur 17: På vilka områden tycker gruppen (anfört i procent) att landstinget kan förbättra sig?

Vilket är det bästa råd du skulle ge personalen i ditt landsting?

67 av de 81 personer gav ett eller flera råd till sitt landsting. De sammanlagt 83 råden faller inom åtta områden:

- Attityd
- Förskrivning

- Kompetens
- Support
- Information
- Utbildning
- Kommunikation
- Teknik

Av de 67 personerna som svarade på denna fråga var det också några som svarade "vet inte" eller uppgav sig vara nöjda och inte hade något råd att ge.

Så här ser fördelningen av de sammanlagt 83 råden inom de olika områdena ut i procent. På första plats, 18 procent, kommer personalens attityd. På andra och tredje plats kommer kompetens (17 procent) och support (14 procent).

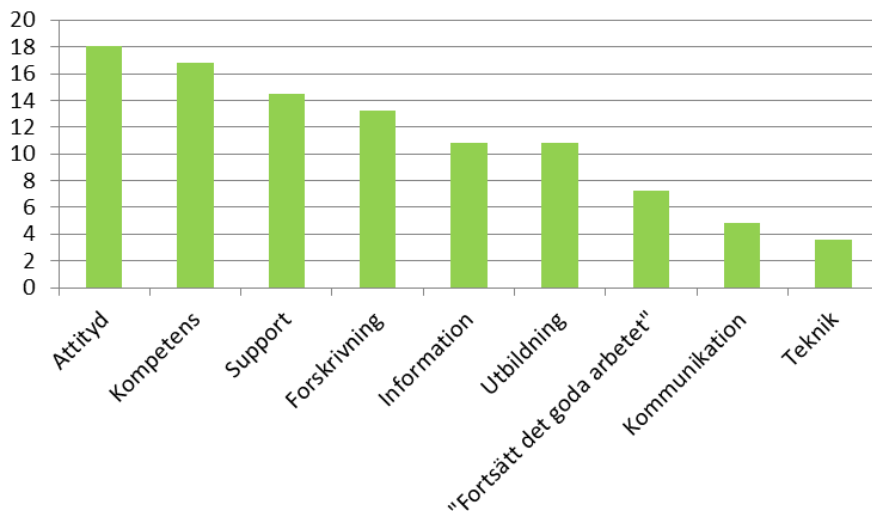
Intressant är att de flesta råd gäller attityden hos landstingen. De handlar primärt om att lyssna på brukaren och om att se personer med dövblindhet som individer med egna resurser. På så sätt är det också en kompetens-/kunskapsfråga och samtidigt en viktig förutsättning för att resten av bemötandet och samarbetet ska fungera.

Råden om kompetens handlar både om kunskap om hjälpmedel som kan passa och om kunskap om dövblindhet. Detta ser vi även i nästa fråga på sidan 17.

Råden om support handlar helt enkelt om att ge snabbare support.

Råden om förskrivning handlar om processen och tar sin utgångspunkt i en upplevelse av lång väntetid och att man inte kan välja fritt bland olika hjälpmedel.

7 procent av råden var från personer som var nöjda med landstingens insats och var av typen "fortsätt det goda arbetet".

Figur 18: Inom vilka områden faller brukarnas goda råd till landstinget (i procent)?

Exempel på råd²

Om attityd

Att vara lyhörd för önskemål och behov.

Att lyssna på brukarna, som i många fall har väldigt god kunskap om hjälpmedel.

Att vara mer engagerade.

Om kompetens

Landstinget ska ge personalen bättre utbildning.

Att hålla sig a jour med nyheter inom tekniska hjälpmedel och tänka mer utanför ramarna.

Mer uppdaterade av dövblindhet och vad det innebär.

Om support

Snabbare och kunnigare support.

Snabbare support att laga tekniska hjälpmedel för oss i dövblindgruppen.

Ge bättre support och hjälp med våra hjälpmedel till våra datorer.

Om förskrivningsprocessen

Ha tid för personer med dövblindhet. Alltså mera tid, så vi slipper känna stress.

Att väntetiden/kön blev kortare.

Valfrihet.

Om information

Berätta vad som finns att tillgå.

Hjälpa till att erbjuda mig fler hjälpmedel för jag vet inte vad som finns. Informera mig mer om vad som finns och som jag eventuellt har behov av. Jag lever isolerat så det är viktigt att de tar sig tid att tala om vad som finns.

Informera brukarna om nya och uppdaterade hjälpmedel.

Om utbildning

Snabbare stöd och längre utbildning, det tar lång tid att lära sig nytt.

Vill ha mer tid till utbildning och kurser.

Var noga med att förklara hur apparater fungerar och skicka med bruksanvisning.

Om kommunikation

Kommunicera direkt med teckenspråkiga eller taktilt teckenspråkiga.

² Mindre justeringar har gjorts för att förtydliga svaren

Att de gärna ska kunna teckenspråk :). Taktilt teckenspråk också. Att inte behöva boka tolk varje gång.

Om teknik

Samarbete med spårvägen angående belysta tidtabellsskåp. De var större och bättre förr.

Digitala eller trådlösa hjälpmedel passar bäst för oss dövblinda. Då slipper vi sladdar som gör det rörigt på golvet

Förbättra informationen i kollektivtrafiken.

”Fortsätt det goda arbetet”

Har faktiskt inget råd, för de personer som jag har haft kontakt med har varit kompetenta, duktiga och förstående!

Jag tycker man får väldigt bra hjälp och de har stor förståelse för mina handikapp inom dövblindteamet.

Jag är mycket nöjd.

(Se alla 83 råd i bilaga 2)

Vad tycker du är de tre största problemen för dig med tekniska hjälpmedel?

Här angav 54 personer totalt 102 problem inom nio områden. Som tidigare kan flera problem höra till flera olika områden. Ibland har jag varit tvungen att göra ett val för överskådlighetens skull.

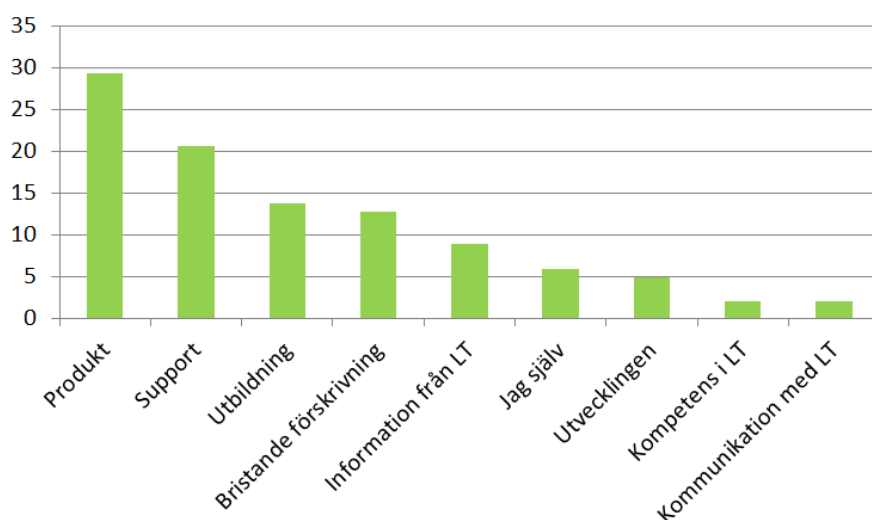
Med tanke på frågans formulering är det inte förvånande att de flesta svar (29 procent) är ganska konkreta och handlar om själva produkten – irritationsmoment, brister med mera.

Men också här handlar många svar om utbildning och support (21 respektive 14 procent).

Områdena är

- Produkt
- Support (bland annat lång väntetid)
- Utbildning
- Brister i förskrivningsprocessen
- Information
- Support
- Jag själv
- Utvecklingen
- Bristande kompetens i landstinget
- Bristande kommunikation med ansvariga förskrivare i landstinget

Figur 19 visar fördelningen av de sammanlagt 102 problem som nämns inom olika ämnen ut i procent. (29 procent handlar om produkten osv.)

Figur 19: Inom vilka områden faller de största problemen med tekniska hjälpmedel?

Exempel på problem³

Produkt

Anpassning av text och telefon.

Att till exempel Milestone⁴ inte är trådlös till hörapparaten (måste använda hörslina för att höra).

Att tekniska hjälpmedel ofta har klena sladdar som går sönder ganska fort, till exempel i sittkudden med ljudslina.

Support

Vid haveri tar det tid att få fungerande hjälpmedel igen.

Att få hjälp om det krånglar.

Om punktskriftdisplayen går sönder så finns det ingen reservdisplay under tiden jag väntar på att få tillbaka min egen.

Utbildning

Dålig utbildning.

Jag saknar bruksanvisning.

Har varit för lite resurser för att lära ut hur man rent pedagogiskt kan jobba med synhjälpmedel.

Bristande förskrivning

Att man inte alltid får gehör för vad man önskar som hjälpmedel.

Att man ej får appar som hjälpmedel eller Ipad/Iphone.

Begränsade alternativ, dessutom tar det tid innan man får hjälpmedlet.

³ Mindre justeringar har gjorts för att förtydliga svaren

⁴ Typ av fickminne-hjälpmedel

Information från landstinget

Dålig information om vilka hjälpmedel som finns.

Att får veta vilka tekniska hjälpmedel som man kan få.

Att jag själv inte har någon aning om vem man ska kontakta, eller hur man får tag i hjälpmedel.

Jag själv

Att jag inte vet vad som finns på marknaden. Man kanske skulle kunna få hem nyhetsblad eller liknande?

Att vara uppdaterad på det mesta gällande Windows 7.

Att man tyvärr är beroende av de olika hjälpmedlen i sin tillvaro!!!

Utvecklingen

Tillgången, urvalet och möjligheten att få det bästa för just mig blir allt sämre.

Uppdateras ständigt, uppdateras hela tiden gör mig trött, att lära mig nytt hela tiden är jobbigt.

Tekniken går alldeles för fort fram. Svårt att hänga med.

Kommunikation med landstinget

Att personalen inte kan teckenspråk.

Kommunicerar med folk som inte kan teckenspråk.

Kompetens i landstinget

Att man ifrån landstingets sida inte håller sig a jour med utvecklingen och nyheterna om tekniska hjälpmedel.

Personal som hjälper mig är inte så tekniska.

(Se alla 102 problem som nämns i bilaga 3)

Vilka är de tre viktigaste fördelar eller möjligheter som tekniska hjälpmedel ger dig?

Trots de svårigheter som nämns är det tydligt att de som svarat på enkäten ser stora fördelar och möjligheter med IKT. 68 personer listade 145 fördelar som tekniska hjälpmedel ger dem. Föga förvånande är kommunikation och information de områden som nämns oftast.

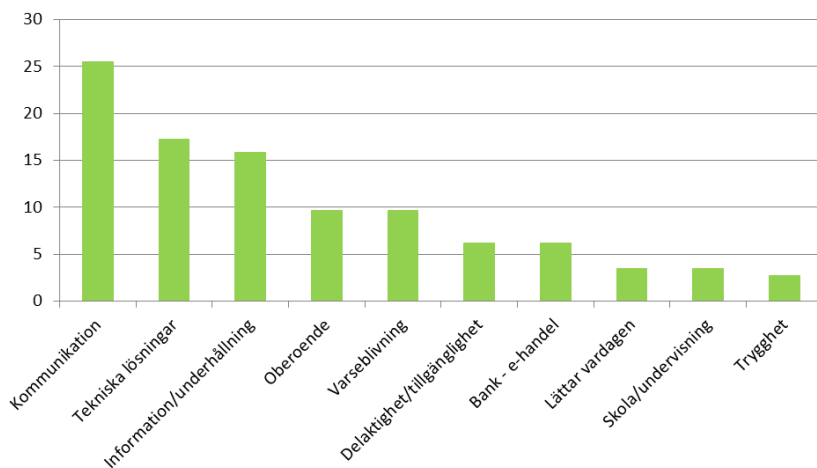
En del framhäver själva hjälpmedlet, och svaret sorteras därför in under rubriken "tekniska lösningar". Men den funktion som nämns har ofta betydelse för läsning och/eller skrivande, och är därför viktig för kommunikation och information.

Svaren kan grupperas i följande områden:

- *Kommunikation*

- *Tekniska lösningar (med fokus på vilket hjälpmedel man gillar eller hur hjälpmedlet fungerar – men inte på vad det betyder för en själv)*
- *Information/underhållning*
- *Oberoende*
- *Varseblivning*
- *Delaktighet/tillgänglighet*
- *Bank, e-handel*
- *Underlättar vardagen*
- *Skola/undervisning*
- *Trygghet*

Så ser fördelningen ut i procent inom de 10 områden:

Figur 20: Inom vilka områden faller de största fördelar och möjligheter som tekniska hjälpmedel ger dig?

Exempel på svar⁵

Kommunikation

Hålla kontakt med släkt och vänner.

Att kunna nå myndigheter.

Ha kontakt med alla.

Tekniska lösningar

De flesta av de hjälpmedel som nämns här används för att läsa och/eller skriva i samband med antingen information eller kommunikation.

Att datorn numera är lätt att använda utan textförstoringsprogram.

Mindre ansträngande att försöka se liten text med synhjälpmedel som förstorar.

Punkt till dator och Iphone.

Information/underhållning

Att få information via datorn.

Läsa nyheter och läsa böcker.

⁵ Mindre justeringar har gjorts för att förtydliga svaren

Att jag kan följa med på TV.

Vara oberoende

Att man på ett någorlunda vettigt sätt kan leva på nästan samma villkor som en icke funktionshindrad individ!

Självständighet i vardagen.

Oberoende – att kunna göra vissa saker utan hjälp av ledsagare som sysselsätter en socialt.

Varseblivning

Att jag hör telefonsignalen, brandvarnaren och dörrklockan.

Jag hör när telefonen ringer och när det ringer på dörren.

Jag känner med vibratorm dörr och telefonsignalerna, väckarklockan och brandvarnaren

Delaktighet/tillgänglighet

Tillgänglighet.

Att hänga med, det vill säga att vara delaktigt.

Möjlighet att vara delaktig i samhället.

Bank – e-handel

Sköta räkningar via internetbank och beställa färdtjänst via internet.

Handla via internet, bankärenden.

Kan handla på ett smidigt sätt

Underlättar vardagen

Möjligheten till en enklare vardag.

Underlättar vardagen.

Bättre vardag.

Skola/undervisning

Hänga med i undervisningen/skolan.

Kan använda samma läromedel som klasskompisarna.

Lära mig mer om språk med mera.

Trygghet

Skapar en större säkerhet.

Att kunna hitta eller nå någon när man inte vet var man är.

Brandlarmet ger trygghet.

(Se alla 145 fördelar som nämns i bilaga 4)

Bilaga 1: Vilka tekniska hjälpmedel har du fått från landstinget? (Alla svar)

Fördelat på de enskilda personerna. Mindre justeringer har gjorts för att förtydliga svaren.

Bellman varseblivningssystem Dator/bildtelefon
Punktskriftsdisplay, punktskrivare, etikettskrivare, punktskrift, braille label, OCR-program till scanner
Inga för närvarande. Har själv köpt det jag behöver.
Teleslinga i ett rum. (När vi för 7 år sen bodde i X-by så fick vi en mobil teleslinga från landstinget. Den fick vi lämna tillbaka när vi flyttade.)
TV-telefonslinga, färgnyans, talande klocka, vibrerande väckarklocka, med dörr, telefon, vibrerande brandlarm, vit käpp, äggklocka, kockkniv med mått, läsa-tv
Blindkäpp, dator, surfplattor, belysning, tröskel och golvplattor?? Tror ej mer, hmmm
Dator med Zoom Text förstöringsprogram installerat. Tangentbord som tillhör Zoom Text. Gult med svarta bokstäver för att jag inte kan se andra tangentbord.
Läskamera till dator. Dator med skärm. Tangentbord med "upphöjningar" på vissa tangenter. Datorprogram Magic. T-slinga, bärbar.
Skärmläsningssystem till dator + punktdisplay. CCTV (förstorande tevesystem, färgindikator, talande termometer,
Dator och bandspelare
De hjälpmedel jag har idag är CCTV. Har ingen just nu men väntar på en ny. Sen har jag ju flera hjälpmedel från landstinget för mina andra funktionshinder. Elrullstol, memoplanner. Picto online.
CCTV, och dator med förstöringsprogram Har en AllanEc (text-telefon) – men den är urgammal och passar inte med bredbandstelefont. Jag använder fortfarande FÖC (förmedlingscentral för texttelefoni) men det fungerar inte med AllanEc, jag väntar fortfarande på en nyare modell. Har även en Tactum-klocka (vibrerande varseblivningssystem som man bär på armen som en klocka) som är kopplad till brandlarm, väckarklocka med mera. Belysning har jag fått bekosta själv, även fått köpa stor skärm till datorn – det tog tid att spara ihop till det.
Punktdisplay 40 Punktdisplay 12 Talande utetemperaturmätare Milestone Bone Daisyspelare, speak out (etikettläsare till Milestone) Streamer till Iphone och hörapparat Färgindikator halsslinga till hörapparater med 3,5 mm kontakt. Mikrofon och halsslinga till den.
CCTV Förstoringsprogram till dator

Talande hushållsvåg
Zoom text förstoring Färgindikator Termometer talande ute/inne Milestone CCTV, "Läs-teve"
Daisyspelare, CCTV, Milestone, Talande hushållsvåg, Timer, Touch memo, View förstoring, Förstoringsglas med lampa, ZoomLink, Bellman Visit, PhonicEar, Telefonslinga, Hörslinga till TV,
Läs-tv, det vill säga CCTV, talande våg, talande termometer, talande armbandsklocka, slinga (Comfort Contego), slinga till telefon (blåtand), Tactum (dörr, telefon, brandvarnare), texttelefon på gång.
Bildtelefon, dator med pekskärm
Bildtelefon Väckarklocka
Dator
Läs-tv, Daisyspelare, talande armbandsklocka, rollator, öppnare till hiss och ytterdörr, glasögon
Inga
Dator, texttelefoni, varselshjälpmedel, läs-tv, lampa med förstorningsglas i, Perkinsmaskin, vit käpp, filterglasögon
Dator, dörr och telefonvibrator, hörslinga till TV/radio
Bellman varseblivningssystem.
För läxläsning hemma: Magnilink vision (HDMI kamera och skärm till) används som CCTV) Liten avståndskikare, lite svår att använda. Hörslinga till TV hemma Speciell skrivbordsstol (arbetsstol) till läxplats hemma.
Texttelefon för hörselskada och lampa
Förstoringsapparat
Ipad, dator, CCTV
Förstoringsglas, talande ur, belysningsarmatur, fjärrkontroll till portlås, telefon, CCTV, varseblivning, tv-glasögon, förstoringlampa
Kommunikationsdator
Förstoringsprogram, Talsyntes, Läs-TV (CCTV), Vibrator för dörr, telefon o brandlarm.
Lampa, vit käpp, Bellman (klocka, dörr, babyalarm, telefon/bildtelefon)
Dator, punktdisplay, Talsyntes, Skärm, Scanner, Svartskrivare, punktskrivare, Bellmansystem för dörrsignal, brandvarnare, Vibratorer för dessa och väckarklockan. FM-system för att uppfatta vad en talare säger och att kunna utnyttja en ljudkälla på avstånd. Talande nummerpresentatör. Färg och ljusindikator. Milestone fickminne. Daisyspelare. Talkort för mobiltelefon Nokia C5. Perkins punktskrivare.
Bellmansystemet. Dvs väckarklocka, brandvarnare osv. Även texttelefon för längesen.

Förstoringslampa Zoomtext
T-slinga i hela huset, - Victor reader (ljudboksspelare), Portabel liten läs-kamera (Looky), - stationär läs-tv (Ibis), Laptop med zoomtext (tal och förstoring), - hörapparater, Belysningsanpassning utvändigt på huset
Lästeve (CCTV) MP3-spelare, vit käpp, talande termometer för både ute- och innetemperatur.
Dator, förstoringsskärm, ringklocka till dörr o telefon, skrivare, förstoringprogram, termometer, belysning
Konferensutrustning, Milestone 212, Zoomtext, belysning på jobbet och hemma, bluetooth till mobilen samt hörslinga som kan kopplas till Milestone, datorn mm.
En bildtelefon
Via FSDB dator, förstoringsslampor, slinga till dator, förstoringprogram datorn Zoom text, och Talk till mobil. Från syncentralen, förstoringsglas och förstoringsslampa Från hörcentralen slinga i huset till dörrklocka telefon tv brandsläckare väckarklocka, Via kommunen Belysningsanpassning inne och ute
Förstoringsapparat (CCTV) Kommunikations-förstärkare
Hörapparat, blinkers för dörr och telefon
Dator, scanner, punktskrift och laserskrivare
Förstorglas - vit käpp – med mera
Dator, brandvarnare, dörrklocka, telefonförstärkare blinkade lampor, system Bellman
Bildtelefon som förälder samt synanpassning med lampor och annat för barnet
Tactum, dator med texttelefoniprogram och vit käpp
Teckenspråkstolk
Dator, vibrator
Markeringskäpp, hörapparater, glasögon
Läs-tv Tactum trådlöst för dörr Telefon brandlarm Dator med Supernovatal, förstoring Punktdisplay Färgindikator Talande våg Talande temperaturgivare Daisyspelare (talböcker)
Text telefon Fick skrivare för länge sedan. Då var de generösa.

<p>Trådlös slinga till teven Starkare dörr o telefonsignal Vibrator till dörr o telefonsignal Vibrator till väckarklocka Vibrator till brandvarnare Läsapparat (Freedom)</p>
<p>Dator, Bellman hjälpmedel dörrsignal. vädertemp, förstörningsprogram till dator</p>
<p>Förstörningsprogram till datorn Magnevision Färgindikator Milestone Reseförstörningsapparat</p>
<p>Dator, Iphone, Daisyspelare, trådlös slinga, punktklocka.</p>
<p>Väckarklockor som man har under kudden, som vibrerar (jag har haft två olika). Mikrofon som jag själv tar med mig (den skulle jag dock lämna tillbaka efter gymnasiet). Då satte jag en liten "kloss" på hörapparaten och läraren satte på sig mikrofonen som såg ut som en mygga. Bluetooth-slinga till mobiltelefonen. Den hade jag kring 2005 eller så. Man hängde den runt halsen. En "dosa" som låter och blinkar om telefonen ringer eller om det plingar på dörren. Den hade jag när var liten och bodde hemma. En portabel T-slinga som såg ut som en platt kudde. Den hade en lång sladd som man kopplade till en tv. Vi hade den i husvagnen när jag var liten.</p>
<p>Ringklocka för ytterdörr Klocka och vibrator som ska tala om när telefonen, brandvarnaren och dörrklockan låter Sittkudde med ljudslinga</p>
<p>Väckarklocka med vibrator. Brandlarm med vibrator. Slinga till tv:n. Bättre belysning i köket, badrummet, lilla toaletten, hallen, grovköket.</p>
<p>Varseblivningssystem och bildtelefon</p>
<p>Bildtelefon och brandvarnare/ringklockan till dörren</p>
<p>Förstörningsprogram Zoomtext Egen hörselslinga Varseblivningssystem med brandlarm, dörrklocka och väckarklocka Blinkande lampor tillhörande varseblivningssystemet Stolsslinga till tv:n Ipad</p>
<p>En s.k. CCTV Förstörningsprogrammet Supernova En "punkt-skrivmaskin" Ett specialanpassat förstöringsglas</p>
<p>CCTV, förstörings program på dator ZoomText och en speciell väckarklocka som blinkar när det ringer</p>
<p>Bildtelefon Varseblivning i hemmet i form av utrustning som vibrerar Bostadsanpassning med hjälpande belysning Vit käpp Ledsagare</p>

Begagnad punktskrivare av märket Everest, den bärbara datorn, scannern, punktdisplay till datorn, punktdisplay till mobiltelefonen
Dator med punktdisplay, punktskrivare, skanner, skrivare tal och förstoring. Milestone Daisyspelare Elektroniskt förstoringsglas Kamerasystem GPS Trekker Termometer Talande våg Taktill klocka Talande måttband Mobile Speak till mobilen
Daisy Dator Glasögon Hörapparat
Belysning Rugby handkamera
Dator, CCTV
Bärbar dator med webcam Matta med larm som ger utslag när man stiger ner på golvet.
Punktskriftsmaskin
Inga
Daisyspelare, talande termometer, talsyntes, färgindikator
Varseblivningssystem (dörr, väckarklocka, brandlarm och så vidare.) Punktskrifts-skrivare med mera (nu lämnat tillbaka dessa). Förstorningsapparat (till att läsa tidningen med mera.)

Bilaga 2: Vilket är det bästa rådet du skulle ge personalen i ditt landsting? (Alla svar)

Mindre justeringer har gjorts för att förtydliga svaren.

Kommunikation

Direktkommunikation på teckenspråk.

Kommunicera direkt med teckenspråkiga eller taktilt teckenspråkiga.

Att de ska gärna kunna teckenspråk :) Taktilt teckenspråk också. Att inte behöva boka tolk varje gång.

Support

Snabbare och kunnigare support.

Snabbare support att laga tekniska hjälpmedel för oss i dövblindgruppen.

Ge bättre support och hjälp med våra hjälpmedel till våra datorer.

Var noga med att förklara hur apparater fungerar och skicka med bruksanvisning. När jag får flera apparater på en gång är det viktigt att göra en uppföljning så att jag har förstått hur hjälpmedlen fungerar.

Att försöka hinna med att hjälpa "brukare" snabbare, eftersom man blir mer och mer beroende av att ha en dator som fungerar, t.ex. vid betalning av räkningar m.m.

Ge bättre support med anpassad utbildning för mina behov.

Uppföljning.

Gör det snabbt och svara snabbt

Behöver tekniskt stöd.

Bli snabba på att laga utrustning.

Ägna tid åt support.

Teknik

Samarbete med spårvägen angående belysta tidtabellsskåp. De var större och bättre förr.

Hjälpmedel som är trådlösa passar för dövblinda. Det blir rörigt med en massa sladdar på golvet. Det bästa ögonhjälpmedlet är att få blinda att kunna se på saker igen - om det hade funnits ett sådant verktyg på ögonsjukhuset. Det hoppas blinda på i framtiden för att ha ett bra liv.

Förbättra informationen i kollektivtrafiken.

Attityd

Att vara lyhörd för önskemål och behov.

Att tänka dövblinda som en egen grupp och inte jämföra dem med syn eller hörsel.

Att vara medvetna om att dövblinda är mycket olika varandra och har olika behov.

Att vara lite generösare med hjälpmedel. Här i Norrbotten får vi betala det mesta själva. Jag har till exempel själv fått betala bland annat en etikettläsare och en talande blodtrycksmätare.

Ha förståelse för våra problem.

Läs på och visa engagemang och förståelse.

Att vara lyhörd och försöka hitta det man inte vet att man behöver men som man egentligen är i stort behov av.

Att alltid lyssna på individen eftersom samma typ av dövblindhet kan bete sig på olika sätt. Jag känner andra med samma typ av dövblindhet, men som har andra behov än jag.

Att inte gå på och fråga om allting utan ta det lite lugnt och låta personen själv upptäcka och se vad som behövs.

Att lyssna på brukarna, som i många fall har väldigt god kunskap om hjälpmedel då dessa kanske har införskaffats privat.

Att vara mer engagerade.

Anmäl dej till kurs på folkhögskola. Var nyfiken och inte rädd för att pröva.

Snälla ha regelbunden kontakt med oss som har problemet! Det är vi som kan hjälpa er genom att berätta vad vi behöver, vad som fungerat bra och dåligt.

Skulle vilja att personalen har ett bra bemötande mot oss och förståelse för dövblindas behov.

Viktigt att lyssna på vad dövblinda behöver och ge bra råd tips.

Jag vill att ni ska tänka mer på de dövblinda. Vi behöver tekniska hjälpmedel mest. Döva får ofta mer hjälp, vi dövblinda mindre fast vi behöver mest. Vi har väntat jättelänge på hjälp från landstinget.

Information

Berätta vad som finns att tillgå.

Att se vilka behov vi har och främjar nyheter att man slipper söka annat håll. De borde veta vad jag gör och det är mkt data och kommunikation så de kan tipsa nu finns detta för dig. Som ska förenkla en hel del ta kontakt med oss fråga vilka hinder när du ringer vårdcentral tex.

Berätta när det kommer nya tekniska prylar som underlättar för oss, t. ex surfplattor.

Hjälpa till att erbjuda mig fler hjälpmedel för jag vet inte vad som finns. Informera mig mer vad som finns som jag ev. har behov av. Jag lever isolerat så det är viktigt att de tar sig tid att tala om vad som finns.

Att upplysa om nya hjälpmedel som kommer och som är bra för dövblinda.

Lyssna på vad personer med dövblindhet har för erfarenheter av sina hjälpmedel och dra nytta av det när det kommer nya hjälpmedel.

Informera brukarna om nya och uppdaterade hjälpmedel.

Jag vill också ha tillgång till någon form av nyhetsbrev om vad som finns på marknaden. Det är ju mig ni ska skapa hjälpmedlen till. Men i nuläget vet jag knappt om att ni finns eller vad ni gör.

Informera och ha en uppsökande verksamhet.

Förskrivning

Ha tid för personer med dövblindhet. Alltså mera tid, så vi slipper känna stress.

Se Iphone/Ipad och dess appar som hjälpmedel.

Det är en absolut nödvändighet att ha samordningsmöten mellan skola, kommun, hörcentral (hörsepedagog, eventuellt tekniker), syncentral, habilitering så det finns bra lösningar både i hem och skola för att det ska fungera så bra som möjligt.

Skicka barn tidigt på synutredning så att man får hjälpmedlen tidigt och börjar använda dem tidigt.

Att väntetiden kön blev kortare.

Jag tycker att X-by och Y-by har dåliga och strikta regler kring hjälpmedel? Varför tvingar de på mig en större apparat? Jag tycker inte om dem.

Bättre på att följa upp ta kontakt.

Kartlägga behovet i sin helhet genom hembesök där en person blir kontaktperson och hjälper till att samordna kontakterna med SC, Hörcentral, Alternativ telefoni, Hjälpmedelscentralen osv.

Att prioritera hjälpmedelsbehov oberoende av åldern på den som behöver hjälpen och vilket område man bor i.

De ordinerar bara kommunikationshjälpmedel, medan syncentralen ser till att man t ex få förstörningsprogram, punktdisplay mm.

Valfrihet

Glad

Har faktiskt inget råd, för de personer som jag har haft kontakt med, har varit kompetenta, duktiga och förstående!

Jag tycker man får väldigt bra hjälp och de har stor förståelse för mina handikapp inom dövblindteamet.

Jag är mkt nöjd.

Att de fortsätter som det är bra i dag o fungerar.

Jag tycker om personalen på syncentralen. Det känns som hemma.

Hörselvården är toppen, de bedömer från individ till individ och inte utifrån riktlinjer. Här har vi fått den bästa hjälpen. De har även gått in där syncentralen nekat hjälpmedel.

Kompetens

Landstinget ska ge personalen bättre utbildning

Att kunna anpassa hjälpmedel individuellt. Och att hjälpmedel vid utprovingen gärna görs med andra än bara syncentral och hörselverksamheten. För mig med flera andra diagnoser behövs vuxenhabiliteringen och närhälsans rehabmottagning. Ibland behövs hjälpmedel som går ihop med alla funktionshindrena.

Att vi behöver mer kontraster.

Att hålla sig a jour med nyheter inom tekniska hjälpmedel och tänka mer utanför ramarna.

De ska hålla sig uppdaterade på den tekniska utvecklingen av nya hjälpmedel och skaffa sig en bättre kunskap om vilka produkter som finns på marknaden, alltså inte bara om de produkter som finns inom landstingets sortiment/upphandling. Dessutom kan det kanske

ibland finnas produkter på "vanliga" marknaden som egentligen inte är tillverkade som ett speciellt hjälpmedel, men som skulle kunna användas som ett sådant.

Mer uppdaterade kring dövblindhet och vad det innebär.

Kolla att tekniken verkligen uppfyller de krav man skulle vilja med funktionen.

Att hänga med i utvecklingen.

Att ha kompetent personal.

Jag tycker, de behöver minst en person i personal-styrkan, som har dövblindhet själv, så att det finns någon, som kan bedöma i praktiken, hur nyttigt ett tekniskt hjälpmedel är, inte bara teoretiskt. Dessutom kan en person med dövblindhet bättre förklara t.ex. hur man använder det.

Ha mer kunskap o att det alltid är personen med dövblindhet som bestämmer o vet bäst i slutändan, vad som passar denne osv.

Dålig hjälp från syncentralen - verkar ha fastnat i gamla banor, förskriver tex inte Ipad för "det har vi aldrig gjort förut". De bör vara mer pålästa och öppna för att utveckla sig själv och gå utanför ramarna när det gäller dövblindhet.

Att ha någon anställd som använder hjälpmedel i sin vardag.

Att veta att Iphone/Ipad många gånger är enklare för en del att använda jämfört med dator men att det krävs hjälp/utbildning i början.

Utbildning

Dela ut anpassade hjälpmedel och GE MASSOR MED UTBILDNING, både i hemmet och på folkhögskola. Det är långa avstånd i vår region, vilket är tröttsamt med alla resor, gärna ha kurser och utbildning så nära bostaden som möjligt.

Snabbare stöd och längre utbildning, det tar lång tid att lära sig nytt.

Vill ha mer tid till utbildning o kurs.

Mer tid och planering av utbildning att använda hjälpmedel - dator, smartphone. Vi dövblinda måste få "hänga med" i den digitala världen. Stora resurser för utbildning för dövblinda behövs!!!

Göra roliga kurser om till exempel Facebook. Då måste man lära sig lite om datorn, lära sig tangentbordet, programmet och sedan kommer belöningen - det sociala livet på Fejjan. För dem som tycker det är kul. Men det är så det ska vara. Att personalen förmedlar denna kunskap om en teknik som ger så mycket mer att man glömmer tekniken och ser nyttan med den.

Följa upp personer med dövblindhet om deras hjälpmedel fungerar eller om man behöver ytterligare utbildning.

Ägna tid åt support och utbildning.

Lägg tid på att lära barn och föräldrar hur man kan använda hjälpmedlet rent pedagogiskt.

Satsa på utbildning, ta god tid på er.

Bilaga 3: Vad tycker du är de tre största problemen för dig med tekniska hjälpmedel? (Alla svar)

Mindre justeringer har gjorts för att förtydliga svaren.

Utvecklingen

Tillgången, urvalet och möjligheten att få det bästa för just mig blir allt sämre.

Finns för mycket.

Svårt att sortera.

Att de hela tiden uppdateras vilket gör mig trött för jag hela tiden måste lära nytt. Det är jobbigt.

Tekniken går alldeles för fort fram. Svårt att hänga med.

Kommunikation

Att personalen inte kan teckenspråk.

Kommunicerar med folk som inte kan teckenspråk.

Själv

Att jag själv inte vet vad som finns på marknaden. Man kanske skulle kunna få hem nyhetsblad eller liknande?

Bör nog skaffa mig en modern telefon. Har endast en gammal Duro.

Att vara beroende.

Att vara uppdaterad på det mesta gällande Windows 7.

Att man tyvärr är beroende av de olika hjälpmedlen i sin tillvaro!!

Ganska opraktiskt i många situationer att behöva ta till hjälpmedlen (t.ex. i en affär för att se priset)!

Bristande förskrivning

Att man inte alltid får gehör för vad man önskar som hjälpmedel.

Uppgradering av hjälpmedlet.

Vore bra om man kunde få tag på ett dataprogram som gör att man kan läsa text eller böcker i PC och få den storlek på texten man behöver. Slippa att med musens hjälp läsa ut raden åt höger och sedan hitta rätt nästa rad med musen. Såg på en läsplatta att det gick fint att läsa hur stor text som helst och bara trycka på nedåttangenten. Behagligt och lätt. Zoomtext gör att man måste läsa ut raden och hitta nästa rad.

Gammal dator byts inte ut, får vänta länge innan man får ny.

Utprovning av punktdisplay, var tvungen att åka till en leverantör 36 mil bort, den första lilla punktdisplay saknar cursor som jag inte visste att jag behövde o inte fanns på den o därför använder jag den aldrig numera, bara min nya 40-punkters.

Att man ej får appar som hjälpmedel eller Ipad/Iphone.

Syncentralens ovilja att förskriva hjälpmedel samt deras ovilja att utbilda. Jag tycker att landstinget borde vara glada över att brukarna vill hänga med i samhället och ha ett aktivt liv. Då skulle de få gladare kunder.

Kostsam.

Har tagit lång tid att få hjälpmedel, först när barnet är börjat i klass 2 är det på plats med synhjälpmedel i både hem och skola. I Landstinget XXX har man bara 1 synpedagog i hela länet för barn. Under förra året var hon sjukskriven långa perioder och ingen vikarie fanns vilket gjorde att stöd angående hjälpmedel helt uteblev.

Valfrihet.

Att vänta länge till få eller godkänd.

Får inte den som jag önskar.

Begränsade alternativ, tar tid innan man får den.

Support

Vid haveri så tar det tid att få fungerande hjälpmedel igen.

Support.

Att få hjälp om det krånglar.

Bristande service.

Dålig support.

Att få hjälp om Voice Over från landstinget.

Att få bra support och hjälp med mina hjälpmedel i datorn. Det är viktigt att mina hjälpmedel är uppdaterade så att de blir kompatibla med operativsystemet i datorn. Detta är ett stort problem för mig och jag vet att flera andra har samma problem.

När de inte fungerar.

Brist på support.

Att få hjälp när de krånglar.

Är väntetider när man vill ha hjälp.

När de inte fungerar.

För lång väntetid för reparation.

Det är problem med att man inte kan få support samma dag som problemet uppstår.

Uppdatering för olika hjälpmedel i data, utbildning och support.

Om punktskrift-display går sönder så finns det ingen reservdisplay under tiden jag väntar på att få tillbaka min display.

Dålig support.

Har inte fått hjälp med att få ny dator, har inte använt dator sen 12/8.

Vänta länge på att få hjälp.

Jag har flera gånger klagat till syncentralen via telefon och sms. Jag vill ha en Optelecom-apparat som är mycket bra. Jag har tyvärr lämnat tillbaks en och nu går det inte att lösa så att jag kan få en ny.

Kompetens i landstinget

Att man ifrån landstingets sida inte håller sig a jour med utvecklingen och fördelar med nyheterna inom tekniska hjälpmedel.

Personal som hjälper mig är inte så tekniska.

Utbildning

Utbildning.

Att förstå bruksanvisning.

Ingen utbildning.

Dålig utbildning.

Jag saknar bruksanvisning.

En dövstum person installerade apparater här hemma. Det gick inte att förstå hur de fungerade. Det vill säga, man blir ofta lämnad med en apparat som man inte har klart för sig hur den fungerar.

Utbildning.

Svårt att få bra utbildning till skärmläsare i Mac (ej bara Iphone o Ipad).

Brist på utbildning.

För dåligt med anpassad utbildning efter mina behov.

Har varit för lite resurser för att lära ut hur man rent pedagogiskt kan jobba med synhjälpmedel. Tex lära sig skriva i CCTV mm. Behövs mer synpedagogresurser.

Uppdatering för olika hjälpmedel i data, utbildning och support.

Har inte fått utbildning i hur man använder punktskrifts-skrivare.

Det är strul med syncentralen och hjälpmedelscentralen. De har lagt ut till en hörande och blind man att utbilda. Det blev mycket missförstånd. Det gör att jag inte fått utbildning fullt ut fast vi började för 2 år sedan. Känner mig hjälplös. Vill ha en pedagog som både kan se, höra och som kan teckenspråk.

Produkt

Anpassning av text och telefon.

Att tex inte Milestone inte är trådlös till hörapparaten (måste använda hörslinga för att höra).

Det är också svårt att kunna inte att återställa program eller reparera datorn själv.

Att bildtelefoni och vanlig text telefoni ska kunna funka på bredbandstelefoni så man slippa betala både fast samtal och bredbandet när man kan få allt i ett bredband plus bredbandstelefoni. Använder ju textsamtal då och då tex.

Utvecklingen av tekniska hjälpmedel går för långsamt.

Att tekniska hjälpmedel ofta har klena sladdar som går sönder ganska fort t.ex. i sittkudden med ljudslinga .

Att de fungerar med övriga funktionshinder. Och att de är svårt att få bildstöd. Och att det är smärtsamt att skriva på tangentborden.

Att tekniska hjälpmedel går långsamt framåt jämfört med annan teknik som utvecklas. Vart är hörapparater som man kan koppla till datorn/telefonen? Vart är mini-myggan som man kan

ge till sin lärare? Den som är utan sladdar eller extra utrustning till hörapparaten? Var är smarttelefonen med inbyggd T-slinga? Sådana saker skulle jag vilja se på marknaden.

Svåra att hantera.

Synen har olika dagsform ibland funkar det bra ibland är Iphone bara för liten.

Problem med kontraster.

Stora & klumpiga.

Funktionen är inte alltid vad man förväntar sig. Mycket funktionsstrul, beroende av internet mm. Mycket omstarter och kontroller.

Komma ihåg att ladda och kolla att batterierna är ok.

Ladda talböcker på Milestone

Usch! Det är mycket olika sorters sladdar och laddare till de olika produkterna!! De fyller ju ett helt skåp bara dom!!

Dålig kontrast ibland så det är svårt att se.

Datorn krånglar mycket.

För små bokstäver.

För små symboler.

För dåligt med anpassade program.

Vid datoranvändning är det svårt att hitta på skärmen, svårt att klara det själv tex vid bankärenden eller tolkbeställning.

Att inte kunna se meddelanden på rutan (dator).

Varseblivningslampor fungerar ofta inte till dator, surfplatta eller smartphone. Mobilen har ju vibrator men om jag lagt den ifrån mig.... Den kan ju inte skicka signal till varseblivningslamporna.

Speciellt varseblivningssystemet Tactum som krånglat den senaste tiden: Batteribyte, sen reparation av ringklocka och sist byte av batteriladdare inom loppet av nio månader.

Har ingen texttelefon som fungerar.

Jag har precis bytt ny kommunikationsprogram PP sedan jag haft kommunikationsprogram XX av olika orsaker: Sedan texttelefoni-program/app YY försvann och bolag ZZ övertagit program YY har den tyvärr blivit sämre än förut. Jag var tvungen att välja kommunikationsprogram XX eller kommunikationsprogram PP, så jag var tvungen att ta kommunikationsprogram PP för att kunna använda textappen för att kunna ringa iaf om färdtjänsten krånglar (de har inte SMS, eller motsvarande idag). När jag haft den drygt tre-fyra månader sedan jag bytte ny dator (laptop) som jag fick t ex större bildskärm med 24 tum samt förstörningsprogram installerat. Men efter det dog min dator helt plötsligt och klagade hos Alternativ telefoni, fick service besök av kommunikationsprogram PPs ansvariga, efter sommaren de såg att hårddisken var trasig (den var bara 3-4 månader gammal!!!!!!!) och bestämde att kolla om det är möjlighet att byta ut hårddisken, men det händer ingenting, sedan visade det att de inte har garanti till den, hur korkade är de!!!! Under tiden har jag gammal dator som jag haft före kommunikationsprogram PP (dvs den har kommunikationsprogram XX i) den funkar mycket bra skick och stabil dator. Tur för det, annars skulle jag vara såld att vara utan dator. ca 3 månader har gått, ingen händer... Var tvunget att påtala till Alternativ telefoni för att de inte har åtgärdat problemet, de var verkligen förvånade och visste inte om detta. (jag förstår att de har haft ett samtal emellan dvs Alternativ telefoni och bolag ZZ de som har hand om kommunikationsprogram PP/dator) Alternativ telefoni informerade mig att bolag ZZ lovar att ta itu med min trasiga dator så snart som möjligt. Det som gjorde mig missnöjd med deras dåliga service. Samt att de inte

informerade att man ska kunna lära hur man gör backup t ex spara e-post på en säker plats, Dokument och sådana är lätt att spara direkt till USB, men inte när man har e-posthanteringsprogram, oftast måste man göra manuell backup själv.⁶

Varseblivningen (bältesvibratorn) tar upp signaler från någon annan lägenhet och vibrerar "i onödan".

Dålig uppkoppling.

Ibland fungera dålig.

Information från landstinget

Dålig information om vilka hjälpmedel som finns.

Dålig information från landstinget om vilka produkter som finns och de regler som gäller för att få de hjälpmedel man skulle behöva.

Att får veta vilka tekniska hjälpmedel som man kan få.

Jag vill få veta vilka tekniska hjälpmedel landstinget bekostar.

Att jag själv inte har någon aning om vem man ska kontakta, eller hur man får tag i hjälpmedel.

Att man inte vad det finns för bra hjälpmedel på marknaden, och inte att får prova dem först. det blir som en chansning.

Dåligt med upplysning om program som är pedagogiska och bra för mig. De är svåra att hitta.

Dålig info om vart man ska vända sig till när man behöver hjälp.

Vad har jag rätt till och vem berättar detta för mig?

Inga problem/vet ej

Vet ej.

Vet ej.

Har inget svar.

Har inget problem.

Inga stora problem.

Inga problem.

Inga.

Vet inte.

Kommer ej på några.

Kan inte komma på något.

Inga större.

Inga problem.

⁶ Svaret är avidentifierat

Bilaga 4: Vilka är de tre viktigaste fördelar eller möjligheter som tekniska hjälpmedel ger dig? (Alla svar)

Mindre justeringer har gjorts för att förtydliga svaren.

Kommunikation

Kommunikation fungerar dvs texttelefoni, email och sms.

Kommunikation med både barn och barnbarn ibland.

Att maila.

Kommunikation.

Hålla kontakt med släkt och vänner.

Att ha möjlighet att skriva till vänner och släktingar.

Texttelefoni, bildtelefoni.

Att kunna kommunicera.

Att kunna nå myndigheter.

Att kunna sitta hemma och prata med andra via mail, och till andra i samhället.

Bildtelefon.

Gratis, ger mig samma möjligheter som andra att kommunicera med t ex myndigheter.

Ha kontakt med alla.

Jag kan läsa med läsapparaten.

Jag kan ta del av den post som kommer i brevlådan, att jag kan läsa den via Läs-TV:n.

Jag kan förmedla mig bättre.

Kan kommunicera med döva och hörande.

Kommunikation.

Kommunikation.

Kommunikation, att veta om någon kommer (Tactum) och förvarna andra (med vit käpp).

Kontakt med andra människor.

Kontakt med omvärlden. Bryter min isolering, då jag är mycket hemma och inte kan komma ut så mycket.

Kontakt med vänner genom e-post

Ha kontakt med andra.

Man hänger med i det sociala livet - urviktigt.

Man kan lätt kommunicera via pc tack vare Zoomtext och mobiltelefonen med hjälp av bluetooth. Bluetooth är helt underbart för att man bara hör den man pratar med nästan i vilken miljö man än befinner sig i.

Möjlighet att kontakta mina vänner.

Kommunikation.

Privatliv – jag kan prata i telefon själv tack vare hörselslinga.

Ringa via Skype när bildtelefonen inte fungerar

Social.

Social gemenskap.

Stärka min kommunikation.

Större möjlighet till kommunikation. Alternativ att uttrycka sig på.

Talsyntes gör det möjligt att kommunicera med omvärlden.

Texttelefoni.

Underlättar kommunikation.

Tekniska lösningar

Förstora texten hur jag vill.

Att datorn numera är lätt att använda utan textförstoringsprogram.

Bästa rullatorn och glasögon.

CCTV.

Data.

Färgindikator.

Förstoringsglas.

Förstoringsglaset.

Förstoringsprogrammet Zoom Text, för annars hade jag inte kunnat läsa på skärmen. Det stora problemet är dock att Zoom Text inte uppgraderas i samma takt som alla andra program. Detta är mest påtagligt på mitt arbete inom försäkringsbranschen, där jag också självklart har Zoom Text förstoringsprogram installerat.

Iphone.

Jag har fått prova CCTV men tycker att det är för stor och för tung apparat. Tycker inte om den. Det skulle vara bättre med en mindre och enklare förstoringsapparat, som var lättare och som inte tog så stor plats i mitt hem.

Konferensutrustningen är liten och smidig och kan vara med i många möten, allt ifrån föreläsningar, jobbmöten, samtal mellan två, eller på ett yoga- eller gympapass.

Lampa.

Lästv (CCTV).

Läs-teven (CCTV)

Mindre ansträngande att försöka se liten text med synhjälpmedel som förstorar.

Mobiltelefon

Oerhört viktigt med förstoringsprogram så man kan läsa och stor bildskärm, att man kan få färgskala som passar mig

Punkt

Punkt till dator och Iphone

Punktskrift

Jag vill kunna välja att fylla e-post-adress eller att de ska ringa till förmedlingscentralen, men oftast kan man bara fylla i telefonnummer. Det är också svårt när man bara kan välja automatisk återuppringning.

Talsyntes

Utan teleslinga skulle det vara omöjligt att höra ibland.

Vit käpp

Information/underhållning

Har hjälpt mig att höra tv:n. Idag ser jag sällan på tv, utan mest film, och då har alla dvd:er och Blurays text. Jag tittar alltid med text.

Att få information via datorn.

Läsa nyheter och läsa böcker

Information, nyheter mycket mera.

Att jag kan följa med på TV

Att kunna läsa

Att lyssna på böcker

Dator som uppslagsbok

Datorn är viktigast av allt, den gör att jag kan få information, nyheter osv

Hålla mig a jour

Hämta information

Information

Information.

Jättebra med hörslinga när det gäller titta på tv, uppfattar mycket bättre.

Läsa alla nyheter och information

Läsa nyheter

Med hjälp av punktdisplay kan jag hänga med.

Milestone o hörslinga gör att man kan höra böcker och hålla sig allmänbildad och vara med i det som händer skriftligt.

Information,

Taltidningen på mobilen

Titta på film med mera är ett sätt för mig att koppla av.

Titta på foton

Välja spel

Vara oberoende

Att man på ett någorlunda vettigt sätt kan leva på nästan samma villkor som en icke funktionshindrad individ!

Självständighet i vardagen.

Tack vare hjälpmedel kan jag klara mycket mer på egen hand, utan assistenters hjälp. Men ibland får vi hjälpas åt.

Att klara mig själv (frihet att välja)

Att kunna göra saker snabbt och effektivt.

Blir mer självständig, tex har brandvarnare o väckarklocka som vibbar.

Frihet – Att klara sig själv

Frihet

Ipad - jag kan göra mycket själv (självständigare)

Möjligheter till självständigt liv.

Oberoende - att kunna göra vissa saker utan hjälp av ledsagare som sysselsätter en själv socialt

Oberoende

Självständighet

Självständighet - att läsa och skriva själv (Läs-tv)

Varseblivning

Att ha ett Bellmanssystem.

Att jag hör telefonsignalen, brandvarnaren och dörrklockan

Bellman till dörr, telefon, väckarklocka, babyalarm

Fjärrkontroll till portlås

Jag "hör" ifall någon ringer på min dörr eller telefon.

Jag hör dörr- o telefonsignalerna

Jag hör när telefonen ringer och när det ringer på dörren

Jag känner med vibratorn dörr o telefonsignalerna, väckarklockan och brandvarnaren

Jag vet när det kommer någon till dörren.

Så klart blinkande lampor... och en klocka med vibrator-signal vore ju perfekt

Talande termometer

Talande uret

Varseblivning

Vibrerar om det skulle uppstå brand, när någon ringer på dörr. Bara de två som jag kommer på.

Delaktighet/tillgänglighet

Lättillgängligt

Tillgänglighet.

Att hänga med, d.v.s. att vara delaktigt

Att kunna höra och vara delaktig

Delaktighet

Delaktighet i samhället.

Delaktighet

Tillgänglighet

Möjlighet att vara delaktig i samhället

Bank – e-handel

Internetbanken

Sköta räkningar via internetbank och beställa färdtjänst via internet

Datorn är viktigast av allt den gör att jag kan betala räkningar boka resor

Handla via internet, bankärenden

Kan handla på ett smidigt sätt

Smartphone ger stora möjligheter att beställa färdtjänst snabbt o smidigt.

Internetbank

Internetbank

Spara tid t.ex. resor till olika ärenden

Underlättar vardagen

Möjligheten till en enklare vardag.

Underlättar vardagen.

Bättre vardag.

Underlättar vardagen mycket, tycker det räcker som svar

Underlättar vardagslivet.

Skola/undervisning

Har hjälpt mig att klara hörförståelseprov i skolan (i svenska, engelska och spanska)

hänga med i undervisningen/ skolan

Jag har börjat träna med blindskrift

Kan använda samma läromedel som klasskompisar.

Lära mig mer om språk med mera

Trygghet

Skapar en större säkerhet.

Att kunna hitta eller nå någon när man inte vet var man är.

Brandlarmet ger trygghet

Trygghet

Bilaga 5: Andra kommentarer

Här kunde man skriva om man hade andra kommentarer eller synpunkter. Mindre justeringer har gjorts för att förtydliga svaren.

Generellt

Jag är medveten om att vi lever i ett samhälle där allt fler kräver stöd och ibland är samhället hårt och skoningslöst mot oss dövblinda

Enkäten

Bra att denna undersökning gjordes. Hoppas på ett bra resultat av detta. Och att vi får läsa om vad andra tyckte.

Bra att ni gör sådana undersökningar!

Det var för många frågor. Alldeles för svårt att svara på frågorna själv utan hjälp av någon.

Det är svårt/omöjligt att svara på en del frågor eftersom jag fortfarande ser så pass bra att jag inte behöver extra/speciella hjälpmedel på grund av synen. Varseblivningssystem och bildtelefon (inte specialanpassade för synskadade) är de enda jag har just nu.

Ni kunde erbjuda kuvert att skicka med.

Varför skickar ni inte ett svarskuvert??

Support och utbildning

Bara mera support önskas.

Jag önskar Ipad med blindskrift. Vill ha utbildning om hur man gör med smartphone.

Datorn gick sönder 12/8 och kunde inte kolla mail och annat viktigt i datorn har inte fått hjälp än.

Information

Jag har inte fått så mycket hjälp ännu, men jag skulle gärna veta mera om tekniska hjälpmedel som man kan få av landstinget. Det är ganska tyst om det.

Förskrivning

Att dövblindteamet/syncentralen och hörselverksamheten samarbetar med varandra och även med andra delar av rehab och habilitering. Det är många hjälpmedel som behöver specialanpassas utifrån våra behov och då måste de samarbeta.

Att ibland, vid speciella problem, kunna gå utanför hjälpmedelsförordningen

Att inte sluta eller tappa tråden. När en har slutat på sitt jobb ska den som tar över fortsätta med det som pågår så man slipper få veta via andra att han eller hon har slutat, aha därför blev allt försenat samtidigt som jag ansökte ledsagning.

Att se varje behov och inte låta folk hamna mellan stolarna.

Att kommunen söker upp fler dövblinda, så de kan få rätt hjälp tidigt.

Att landsting med flera ska tänka på tillgänglighet när de köper in operativsystem. Detta för att även personer som använder skärmläsare mm ska kunna arbeta inom vården och inte "bara ses som brukare".

Har önskemål att X-län har ett så kallat resurscenter. Dit vi kan vända oss till för att få hjälp med våra datorer. En fördel är om det sitter folk på detta resurscenter som själva har erfarenhet av dövblinda.

Hjälpmedelsverksamheten bör ändras så att man inte behöver stå i kö och vänta så länge. Iphone och Ipad bör vara godkända som hjälpmedel! Iphone ger oss trygghet i livet, vi kan kommunicera med omvärlden oavsett var vi befinner oss.

Hjälpmedelsverksamheten bör ändras så att man inte behöver stå i kö och vänta så länge. Iphone och Ipad bör vara godkända som hjälpmedel!

Ta bort egenavgifter på hjälpmedel. Att inte låsa sig till ett visst märke av ett hjälpmedel. Större utbud.

Glad

Genom åren har jag haft mycket kontakt/hjälp av landstinget (dövblindteam, div. centraler) i det privata livet, och av arbetsförmedlingen rehab plus försäkringskassan i yrkeslivet! Desto sämre stöd/hjälp av kommunen (förutom beviljad färdtjänst) som inte klarar av att tillgodose t.ex. LSS-insatser!!!

I stort sett mycket nöjd.

Vi har haft god hjälp av Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, när det gäller att få utredning av syn så man får rätt och bra synhjälpmedel. Det är vi mycket tacksamma för.

Är tacksam för de hjälpmedel jag fått.

Kompetens

Att personalen inom landstinget får mer utbildning kring dövblindhet.

Det behövs fler pedagoger i digital teknik.

Det är på tok för få ögonläkare på syncentralen, för lång väntetid.